

„Újságíró bárki lehet”

Beszélgetés a magyarországi médiaoktatásról

Milyen állapotban vannak ma és milyen jövő elé néznek a hazai médiaképzések? Milyen szerepe lehet az oktatásnak a leendő újságírók szakmai fejlődésében? Milyen készségekre van szüksége egy újságírónak, és milyen formában érdemes oktatni ezeket a készségeket? Az e lapszámunkban olvasható médiaoktatás-felmérés eredményei kapcsán a kutatás vezetőjével, Weyer Balázssal Horvát János, a Független Média Központ kuratóriumi elnöke, Hammer Ferenc, az ELTE BTK Média- és Kommunikáció Tanszékének docense, valamint Szalai Zoltán, a Mathias Corvinus Collegium ügyvezető igazgatója beszélgetett Tófalvy Tamás, a BME Szociológia és Kommunikáció Tanszékének adjunktusa, az MTE főtítkára moderálásával a magyarországi médiaképzések problémáiról és jövőjéről.*

Tófalvy Tamás: A kutatás eredményei szerint szinte minden téren súlyos problémákkal kell szembenéznünk a médiaképzéseknek. Válságban van a hazai médiaoktatás?

Weyer Balázs: Maga a médiaoktatás nincs feltétlenül más helyzetben, mint amilyenben hazai indulása óta – az 1990-es évek elejétől – folyamatosan volt. A különbség az, hogy ma válságban van a felsőoktatás is, a médiapiac is, a társadalom általában, és ez kihat erre a területre is. A médiaipar lendülete, az egész növekedési eufória, amely az oktatást is húzta magával, mára kifulladt. Eközben a felsőoktatás egyre inkább pénziánnyal és a társadalmi megbecsülés hiányával küzd. Ez nagyon sok negatív tendencia együtt, ami válságba sodorta ezt a szektort.

Hammer Ferenc: Vannak örömteli és vannak aggasztó tendenciák. És vannak vegyesek is. Vannak, amelyek lehetőséget adnak a média-, illetve újságíróképzésnek, helyzetbe hozzák, és vannak, amelyek parkoló pályára teszik. Például a kreatív iparágak gaz módjára való terjeszkedése, illetve a kreatív elemnek a megjelenése hagyományosan nem kreatív iparágakban nekünk egy rendkívül örömteli folyamat. A médiaoktatásnak ezzel piaca nyílik, ennek örülünk. A felsőoktatás általában átalakul, nemcsak Magyarországon, hanem az egész világon, amit politikai nézettől függően piaci elvnek, a neoliberális értékek elterjedésének, modernizációnak vagy az egyetemek feldúlásának neveznek. A lényeg az, hogy nagy átalakulás van, nem úgy néz ki manapság egy egyetem, mint ahogy valaha kinézett. Ennek a magyarországi verziója egy dilettáns és erőszakosan végrehajtott katasztrofális dülássorozat. Mindenféle szakmai szttenderdek nélkül vontak ki eszeveszett mennyiségű pénzt a felsőoktatásból, és most tényleg csak az életkorom és neveltetésem fog vissza attól, hogy felálljak és a székemet ide-oda csapkodjam. Ezen kívül itt van a *media studies*, illetve az újságíróképzés mint tantárgy átalakulása. A kollégák közül senkit nem képeztek médiaszakosnak; talán Hargitai Henrik volt az első olyan kollégánk, aki már médiaszakra járt, amúgy mindenki bölcsész, szociológus meg mindenféle. De ez külföldön sem volt másképp, ott is az angol szakokból lettek a médiaiskolák, ez ilyen értelemben szükségszerű. És még van egy nagyon fontos dolog: a társadalom átalakulása. A primér megjelenési formája ennek nyilván a diákszám csökkenése.

Tófalvy: Akár örömteli vagy szomorú trendekről beszélünk, az egyik fő változó az idő: mennyi idő alatt mi történik, és mihez képest jutunk el valahova. Ha ezt a helyzetjelentést pár évtizedes távlatba helyezzük, milyen tendenciákat lehet látni a magyar médiaoktatás változásaiban?

* A szöveg a Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesülete 2014. november 26-ai „Meddig lesz Magyarországon médiaoktatás?” című tanulmány-bemutatóját követő kerekasztal-beszélgetés rövidített, szerkesztett és kiegészített változata. A beszélgetés szövegét Tófalvy Tamás szerkesztette.

Horvát János: Az újságíró-oktatás és a válság összekapcsolódása nem magyar ügy, a világon mindenütt problémát jelent. Nálunk külön problémaként jelentkezik, hogy összevisszaság van a felsőoktatás tervezésében és szervezésében, de az újságírás oktatásában még azok az országok is bajban vannak, amelyeknél nincsen ilyen válság, vagy anyagilag meg tudják oldani ezeket a problémákat. Én ezt két részre bontanám. Az egyik az, hogy igazán válsághelyzet az újságíró-oktatásban az Egyesült Államokban és Kelet-Európában van, míg Nyugat-Európa picit jobban áll, amennyiben van egy olyan középosztály, amely el tudja tartani az újságokat, tehát újságokat vesz, fizet a médiáért. Amerikában ilyen a verseny miatt nincs, meg hát Amerikában az a középosztály, amely újságokat olvas, nem létezik ugyanúgy. A média maga is válságban van. Az Egyesült Államokban az utat keresi, nálunk meg túlélni próbál.

Az újságíró Magyarországon szitokszó volt az elmúlt 60–80 esztendőben. Magyarország volt az egyetlen olyan ország Európában, ahol megszüntették a felsőfokú újságíró-képzést. 1957-ben arra való hivatkozással szűnt meg, hogy az újságírók úgyis csak ugrálnak és forradalmárt játszanak. Onnantól újságíró csak az lehetett, aki a Bálint György Újságíró Iskolát elvégezte, de a Bálint György Újságíró Iskolára csak az mehetett, aki újságíró volt. Ez már önmagában abszurd volt. A rendszerváltás után az első gyors üzletemberek kiszagolták, hogy ebből pénzt lehet csinálni, mert nemcsak iskolát lehet gründolni, hanem átképzési hozzájárulást is lehet kapni a megszűnő szakmák esetében. Először a magániskolák arattak. Ezek a magániskolák nem voltak feltétlenül rosszak vagy jók. Számos magániskolának volt egy olyan ki nem mondott, de létező ígérete, hogy az itteni tanári karon keresztül te be tudsz jutni intézményekbe, és ezt tartani is tudták nagyon sokáig, míg a tanári kart ki nem rúgták egy idő után. Magyarországon én végigkísértem az újságíró-képzés akkreditációs kísérletsorozatát: a kezdeményezést mindig lesöpörték a különböző minősítő bizottságok, mondván, hogy az önmagában nem szakma, és más tanszékekhez csapták a képzést.

A magyarországi iskolák egy részének alapproblémája az, hogy az egyetemi oktatói pozícióhoz egyetemi végzettséget, doktorátust kell produkálni. Márpedig azt a tudományt, amire most az újságíróknak nagyon nagy szükségük van, nem a PhD-sek hordozzák a fejükben, hanem a huszonévesek a gyakorlatból. Tehát van egy gond azzal, hogy ki oktasson – ez az Egyesült Államokban ugyanúgy gond. Egy másik probléma az, hogy milyen tananyagok készülnek. Van egy tankönyvem, amit 2001-ben írtam, a *Televíziós ismeretek*, nyilván remekmű, de én sem mernék tanítani belőle ma, olyan fokon avult el, pedig csak 13 esztendő. Az interjúkészítés például nyilván állandó dolog a televíziózásban, de egy csomó más dolog már nem. Az az alapelv, amit az újságírásnál mi megtanultunk, hogy a kiadói munka meg a szerkesztői munka élesen elkülönül, ma az egyfős szerkesztőségeknél csak a skizofrénnel oldható meg, egyébként nem, mert ugyanaz az ember szerzi az előfizetőt és állítja elő a tartalmat. Épp ez az, amire az Egyesült Államok oktatása nagyon rámeleg, integrált képzésekben, amelyekben egy szakember nagyon sok mindent megtanulhat.

Tófalvy: „A felsőoktatási intézmények fejlődésének az a tanszék, amely otthont ad a kommunikációt tanuló diákoknak. Több, mint tízezerre becsülhető a kommunikáció szakos főiskolások és egyetemisták száma, körülbelül kétharmaduk költségtérítéses, ők tartják el a veszteséges tanszékek tucatjait” – ezt Zöldi László írta a *Lapkiadás és Médiapiac* 2007/9-es számában. Mára eljutottunk oda, hogy a létükért küzd az intézmények legnagyobb része. Magyarországon elég erőteljes oktatáspolitikai nyomás nehezedett a kommunikációs képzésekre azáltal, hogy nagyon megemelték a ponthatárokat és csökkentették az államilag finanszírozott helyek számát. Milyen oktatáspolitikai lépések kellenének ahhoz, hogy a kommunikációs képzések be tudják tölteni azt a szerepet, amelyet ebben a megváltozott társadalomban betölthetnének?

Szalai Zoltán: Az idézetből is látszik, hogy a kommunikáció- és médiaképzés csúcspontján, amely a 2000-es évek első fele, közepe tájára tehető, túl vagyunk. Ez – véleményem szerint – azonban nem olyan nagy baj. Pontosan ez a „fejőstehén-effektus” az, amelyet el kellene tüntetni a fejekből. A média- és kommunikációképzésnek, az újságíróképzésnek minőségi, úgynevezett elitképzésnek kell lennie, amely a legkiválóbb szakembereket képezi, és amely interdiszciplináris tudást ad. Ehhez szorosan hozzátartozik, hogy ennek a képzésnek valamilyen módon nemzetközi kitekintést kell nyújtania. Úgy látom, Magyarországnak ma az az egyik legnagyobb problémája, hogy magába fordult. Ez különösen igaz a médiumokra, a nyomtatott újságokra, az egyes televíziócsatornákra. Ha az ember ránéz a hírekre, a külföldi hírek között csak azt találja, hogy leesett egy busz Barcelonában, és ott hányan haltak meg. De hogy éppen hogyan gondolkodnak New Yorkban, Berlinben, Londonban vagy Szöulban a világ dolgairól, mik azok a problémák, amelyekről az ottani értelmiség, az ottani gazdasági elit beszél, szinte alig jelenik meg. Az újságíróképzésnek az erre

való kíváncsiságot, az ehhez való technikákat kellene megadnia a hallgatóknak. Az angolszász és a kontinentális, európai világban is vannak olyan műhelyek és példák, amelyekre erősen kellene figyelni.

További komoly problémának látom a felsőoktatásban az általánosan is jellemző funkcionális írástudatlanságot. A minap beszélgettem egy egyetemi oktatóval és egy multinacionális cég felsővezetőjével. Az oktató fő problémája az volt, hogy nem tud a cégeknek hallgatókat ajánlani, mert tudja, hogy egyszerűen nem fogják tudni elkészíteni azt a feljegyzést, jegyzőkönyvet, szakértői anyagot, amelyre szükség lesz. Ugyanezt mondta a vállalatvezető is: ő fölvenne szívesen új embereket, de egyfajta írásprobléma van általában a társadalomban. Minél erősebben dolgoznánk ennek a fél-írástudatlanságnak a megszüntetésén, annál nagyobb meritése lenne az újságíró szakmának. Meglátásom szerint az újságíróknak kellene a legtájékozottabbnak lenniük, tehát nem fordulhat elő, hogy egy újságíró ne tudja, éppen milyen gazdasági adatok, milyen politikai pártok, milyen tendenciák érvényesülnek nemzetközi, európai, magyarországi szinten. És ezt is bele kellene építeni valamilyen módon a képzésbe.

Tófalvy: Az általános és a digitális írástudás és a dolgok közvetítésének készsége egyre fontosabb egy mediatizált világban – kérdés, hogy egy olyan diploma, amely elvileg ezekre a készségekre készíti fel a hallgatót, hol segít elhelyezkedni valójában?

Szalai: Azért vagyok különleges helyzetben, mert a Mathias Corvinus Collegiumba és esetünkben annak médiaszakirányára elsősorban olyan diákok járnak, akik nem médiát tanulnak: tehát mérnökök, közgazdászok, jogászok. Olyan fiatalok jönnek hozzánk, akik látják, hogy a kommunikációnak milyen jelentősége van vállalati környezetben, vagy éppen szakújságírónak készülnek, de az is lehet, hogy egyszerűen csak érdekli őket a kommunikáció és a média. Azt gondolom, hogy egyfajta vállalkozói képesség, hozzáállás kell mindenféle bölcsészszakmához, és ez különösen igaz az újságírára. Ha megnézzük az Egyesült Államok újságíró-iskoláit, akkor láthatjuk, hogy a trend nagyon erősen eltolódott az *entrepreneur journalism* oktatásának irányába, tehát az olyan „vállalkozó-újságírók” képzése felé, akik maguk írják a cikkeket és találják ki egyben az üzleti modellt és a működési struktúrát, akik egyszerre maguk vezetnek és látják el tartalommal is a projektet. Ha ezzel a hozzáállással és gondolkodásmóddal képzünk fiatalokat, akkor könnyű lesz számukra elhelyezkedni, mert akkor ők fogják maguknak megteremtteni a lehetőséget. Annak a világnak mindenképpen vége, hogy egy diák elvégezte a szakot, csinált egy gyakorlatot, írt két cikket valahol, mert a tanár segített neki, és utána várja, hogy jön a felkérés, hogy adja be az életrajzot. Ki kell járni ezeket a dolgokat, és meg kell értük küzdeni.

Hammer: Emellett nagyon fontos lenne, hogy azok a szakok, amelyek modern újságírást akarnak tanítani, foglalkozzanak adatvizualizációval, adatújságírással is. De addig, amíg olyan mértékben vannak lerongyolódva és kivéreztetve ezek a tanszékek, hogy az oktatók veszik a nyomtatókba a tintapatront, vagy olyan gyakorlati órákat kell megszüntetni, amelyeket jellemzően külsős óraadók adnak, addig ez nem működik. A mi tanszékünkön engem gondolnak a könyvtárosnak, mert én szoktam a CEU könyvtárába ajánlást adni a diákoknak, hogy befogadják őket. Megnéztem, hogy az ELTE kilenc karának összes könyvtárában hány olyan angol nyelvű szakkönyv van, amit az elmúlt öt évben adtak ki a médiáról, és a kilenc könyvtárban azt hiszem négy-öt ilyen könyvet találtam. Ezek sokkal brutálisabb faktorok, mint az, hogy most tudunk-e a következő félévben egy adatújságírási órát csinálni vagy sem, holott nyilván nem függetlenek egymástól.

Weyer Balázs: Miközben a nagy régi kiadói vállalatok válságban vannak, sokkal könnyebben lépnek be újak a piacra, és én mindig erre próbálom buzdítani a diákokat. De a diákokon sem az érezhető mostanában, hogy ők fel akarnak falni az előttük járó generációkat és lesöpörni őket a színpadról, hanem nagyon sok esetben inkább deprimált, demotivált hangulat uralkodik. Egyszerűen úgy érzik, hogy: „Valamikor elhatároztam, hogy valami akarok lenni, aztán közben megszűnt alattam az iparág...”, „De hülye vagyok. Lúzer vagyok, hogy idejöttem erre a szakra, valószínűleg soha nem lesz állásom. Na mindegy!” Rengetegszer találkozom ezzel a szemlélettel, és ebből kellene valahogy kimozdítani őket, hogy ne érezzék úgy, hogy ők itt tényleg a vesztesei mindennek, mert ha a következő generációk médiaszakemberei úgy indulnak neki az életnek, hogy ők itt a lúzerek, akkor az sem társadalmi, sem iparági értelemben nem vezet semmi jóra.

Tófalvy: És a szerkesztőségeknek kellene a médiaszakokon végzettek?

Weyer: Ezt nagyon leegyszerűsítve úgy látom, hogy aki médiaszakon végzett, az előszeretettel vett fel médiaszakokon végzett embereket, aki pedig nem, az azt vallotta, hogy csak nem médiaszakon végzett ember lehet rendes újságíró, és ő pedig olyan embereket vett fel. Én médiaszakon is végeztem, így szívesen vettem fel médiaszakról érkezett embereket. De nem kizárólag, sőt azt sem állíthatnám, hogy minden esetben megnéztem, mit végzett az ember; az egymás szemébe nézés többet nyomott a latban általában, mint az, hogy hol végzett. Nem voltam sosem bizalmatlan a médiaszakokon végzetekkel szemben, mert láttam belülről ilyen intézményt, de azt sokszor tapasztaltam, hogy aki nem ilyen helyre járt, az azt gondolta, hogy az újságírást nem lehet tanítani. Én ezen őszintén szólva mindig felhúzom magam, de ettől még elég széles körben él ez az elképzelés.

Horvát: Az is hozzátartozik a történehez, hogy ezt a médiaszakos világot, ahogy az újságírókat is, bármilyen hihetetlen, de a piac vezérli inkább, mint bármilyen koncepció az oktatáspolitikai részéről. Amikor a piac futott a 2000-es évek elején, egymás után alapították meg a tanszékeket. Most ugyanezek a tanszékek megvannak, és nincs felvevőpiac – ez látszik abból, hogy hányan jelentkeznek. A mai helyzetben éppen az a cél, hogy egy újságíró-tanszék vagy egy médiatanszék úgy tudja hirdetni magát, hogy: „Nálam te olyan tudást szerzel meg, amely bármely korban, vagy ebben a mai korban feltétlenül alkalmas és jó lesz neked.” És ebben maximális módon elbarangolhat a hagyományos és klasszikus órarendtől és az előírásoktól.

Nekem nincs újságíró-iskolai végzettségem, én soha nem jártam újságíró-iskolába. Nekem az igazi iskola a szerkesztőség volt, ahol felnőttem. A mai online szerkesztőségek iskolábbak, mint bármelyik oktatási intézmény, vagy legalábbis iskolábbak tudnának lenni. Én ezeknek a szerkesztőségeknek a helyében szervezett formában keresnék oktatási kapcsolatot az iskolákkal.

Tófalvy: Egy egyszerű Google-kereséssel rengeteg úgynevezett szakirányú továbbképzést lehet találni, miközben szakos vagy tanszéki formában gyakorlatilag nem létezik újságíró-képzés Magyarországon. Például a BKF-en a Figyelővel egy üzleti újságírás szakirányú továbbképzés 2015-ben indul, van a BKF-en televíziós újságíró szakirányú továbbképzés, az SZTE-n elektronikus újságírás, a ZSKF-en gazdasági szakújságírás szakirányú továbbképzés, a Pázmányon egy közszolgálati médiaszerkesztő, illetve az EDUTUS Főiskolán modern üzleti szakújságíró, valamint a Miskolci Egyetemen egy újságíróképzés névre hallgató szakirányú továbbképzés. Ez lehet egy alternatívája a nagyon merev, nehezen átírható szakos tanmeneteknek? Mi a munkaerőpiaci realitása egy „szakirányú továbbképzésedésnek” az újságíró-képzésben?

Weyer: Többször szóba kerültek a piaci feltételek meg a piaci működés, és azért az elég egyértelműen kirajzolódott, hogy a piacról működő intézmények, a magánintézmények sokkal rugalmasabban reagálnak a változó médiapiaci környezetre. A szakirányú továbbképzés, illetve specializáció többé-kevésbé arra van, hogy jobban lehessen követni ezeket a változásokat, mert sokkal egyszerűbb ezeket bevezetni, kivezetni, mint teljesen újraakkreditálni a tanmeneteket. Abban, hogy ezek is majdnem mind magánintézmények, ismét látszik a piac törvényszerűsége.

Hammer: Én azt hiszem, hogy – legalábbis nálunk az ELTE-n – a hosszú távú stratégiának annak kellene lennie, hogy a BA-n, az alapképzés során adjunk egy „bölcész”-alapképzést és azután a mesterszakon ez a dolog kapjon egy, a mostaninál jellemzőbben újságíróbb vagy tudományosabb karaktert. Ezen dolgozunk, és itt szeretném hangsúlyozni azt, amiről eddig nem volt szó: azért a mi munkánkban és más egyetemeken is a tudományra való előkészítés is fontos, nemcsak az újságíróképzés.

Szalai: Ha az újságíró- és médiaképzés trendjei a szakosodás felé visznek, az beleillik abba a nyugati tendenciába, amelyre szükség van. Azt gondolom, hogy a piac nem feltétlenül a megszerzett lexikális tudást, hanem az adott munkához szükséges képességeket honorálja. A kérdés ezért az, hogy a képzőintézmény fejleszti-e a nélkülözhetetlen készségeket, egészen attól kezdve, hogy képes-e a diák csapatban dolgozni, stratégiában gondolkodni, konfliktust kezelni, és mindezt a saját szakterületén. Nyilvánvalóan egy újságírónak különleges módon kell csapatban dolgoznia,

konfliktusokat kezelnie, megoldania, stratégiában gondolkoznia. Ha erősen a képességekre és a szakértelemre irányul a kommunikációs képzés, fele-fele arányban, akkor ez komoly előrelépés lehet, és a piac sokszorosan honorálni fogja.

Hozzászólások a közönség soraiból:

Kepes András (a BKF egyetemi tanára): Hogy eldönthessük, valóban válságban van-e a médiaoktatás, ahhoz mindenekelőtt azt kellene tisztáznunk, miről beszélünk valójában: az újságíró-oktatásról, a médiaoktatásról, netán a kommunikáció- és médiatudomány szakokon folyó képzésekről. Mert úgy látom, a kutatásban, csakúgy mint a beszélgetésben, ezek a fogalmak és szempontok gyakran összekeveredtek. Holott – mint valamennyien tudjuk – az újságírás csupán az egyik területe a médiának, a kommunikáció pedig végképp mindkettőnél tágabb diszciplína. Természetesen a kommunikáció- és médiatudomány szakon folyó képzés akkreditációs anomáliáiról is érdemes lenne szót ejteni, hiszen a szak már születésekor magában hordozta a mai napig hurcolt ellentmondásokat. Hogy az oktatók csupán a képzési és kimeneti követelmények megerősökölésével képesek egy hozzávetőleg szisztematikusan felépített újságíró-oktatásra, hogy a kornak megfelelő, sokszínű médiaoktatáshoz kevés az óraszám és szűk a tantárgyi tematika, és hogy az adott keretek között a valóban korszerű kommunikációtudomány oktatására is csak egy-két felsőoktatási műhely képes. Hogy ezt a szakot hogyan kellene megreformálni, az egy másik kutatás témája lehetne. Az azonban most is világos, hogy a klasszikus értelemben vett újságírást – még a korábban minőséginek számított lapokat is –, felőrölte a bulváripiac és a túlpolitizált társadalmi közeg. A mozgókép, a vizualitás, az online felület egyre fontosabb szerepe, a rohamosan fejlődő technológiai változások pedig gyökeresen átforgalmazták a piaci igényeket és a pálya sikeres műveléséhez szükséges kompetenciákat.

A médiamunkások képzése régóta nem csak a kommunikáció- és médiatudomány szakokon folyik. És nem csupán a bölcsész-, jogi vagy közgazdász karokra gondolok, ahonnan korábban az újságírók kikerültek, ahogy a beszélgetésben is utaltak rá. A médiához nyilvánvalóan és egyre nagyobb súllyal hozzátartoznak a mozgóképes felületek, a televíziózás (műsorvezetők, riporterek, szerkesztők, rendezők, operatőrök, vágók), a dokumentum- és riportfilm, a videó, a sajtófotó, a médiafelületeket alapvetően meghatározó mediadizájn, az animáció, az elektronikus grafika egyebek között. Így azok a hallgatók, akik ezeken az alap- és mesterképzési szakokon tanulnak, szintén a médiaoktatás alanyai. Ezeket a szakmákat főként a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, a MOME-n és a BKF művészeti intézeteiben oktatják, de van hasonló képzés Egerben és Kaposváron is, amit a kutatás nem vizsgált. Érdemes lenne egy felmérést készíteni arról, hogy a médiában jelenleg dolgozó szakemberek milyen háttérrel kerültek a pályára, és hogy mindez egybevág-e azzal a képpel, amely a fejünkben a hazai médiáról és médiaoktatásról él.

Zöldi László (a Nyíregyházi Főiskola címzetes docense): Egyike vagyok azoknak az „Intercity-professoroknak”, akik a legutóbbi két évtizedben végigtanították az egész országot, így megpróbálom vidéki nézőpontból is láttatni a helyzetet. Amikor a Nyíregyházi Főiskolára kerültem, azt a feladatot kaptam, hogy nézzek utána a keresletnek, vajon milyen újságírókat igényelnek a szerkesztőségek. Azt a megoldást választottam, hogy kivágtam az újságokból azokat a hirdetéseket, amelyekben a vidéki napilapok gyakornokokat kerestek. Sikerült körülbelül 30 kivágotat találni, és elképesztő sorrend alakult ki. Első helyre került az autóvezetői képesség, a kiadóhivatalok ugyanis adnak gépkocsit az újságírók feneke alá, de sofőrt hozzá már nem föltétlenül. Másodikra a számítástechnikai jártasság képessége került. Harmadik helyre az angol vagy a nyomtatott sajtóban a német nyelv középfokú ismerete, hiszen az elektronikus sajtóban inkább angolul beszélnek a külföldi tulajdonosok, a nyomtatottban viszont németül. A negyedik helyre került az íráskészség. Ez a sorrend gyökeresen ellentétes volt mindazzal, amit tanítottunk országszerte. Mindazonáltal ennek jegyében alakítottuk ki az újságíró-képzési rendszert, amely elkezdett működni. Figyelembe kell tehát venni a szerkesztőségek igényeit, de az adottságaikat is. Egy megyeszékhelyen az újságíró-társadalom nincs abban a helyzetben, hogy nagyon felkészült és gyakorlatias oktatók taníthassák az összes szakágat. Az viszont működik, hogy a helyi adottságoknak megfelelően a főiskolák kiemeljenek egy-egy újságírói szakirányt, amelynek megvan az oktatói bázisa. Nyíregyházán például a helyi kollégákkal együtt tanítottuk a hagyományos és az online újságírást is, elvégre a kommunikáció-szakosok nem tudhatták, hogy végzés után a papír alapú vagy a digitális sajtóba szerződtek-e őket. Az eredmény az lett, hogy a tanítványaink nyolc ifjúsági Pulitzer-díjat nyertek a Makón, Joseph Pulitzer szülővárosában kiírt pályázatokon. Hasonló kitörési pontokat figyeltem meg Egerben, Szombathelyen és Székesfehérvárott is.

Az a benyomásom, hogy a vidéki felsőoktatási intézmények közül néhány az előnyére változtatta a hátrányát: a szűk oktatói bázist. Ezért vélem tévedésnek az új oktatási államtitkár elképzelését arról, hogy csökkenteni kéne a szakirányú képzés lehetőségeit. Legalábbis a kommunikációs oktatásban ez éppen azokat a kitörési pontokat szüntetné meg, amelyek révén színvonalasan elégítik ki a nem budapesti főiskolák a vidéki sajtó igényeit. A mi tanítványaink például szinte az összes helyet megkapták az Inform Média nevű északkelet-magyarországi laphálózat digitális szerkesztőségeiben.